

HRVATSKE NARODNE KNJIŽNICE U GODINI 2011.

CROATIAN PUBLIC LIBRARIES IN THE YEAR 2011

Jelica Leščić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

jlescic@nsk.hr

UDK / UDC 027.3(497.5)“2011”

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 27. 7. 2012.

Sažetak

Pregled rada hrvatskih narodnih knjižnica u godini 2011. temelji se na statističkim podacima o ukupnom poslovanju knjižnica, njihovom financiranju, izgradnji zbirki, prostoru i opremi kojom raspoložu, korisnicima i uslugama te konačno o knjižničnim djelatnicima koji provode knjižničku djelatnost u zajednici. Cilj je rada dati pregled djelovanja knjižnica u usporedbi, gdje je to moguće, s odredbama važećih dokumenata Ministarstva kulture Republike Hrvatske u čijoj su knjižnice nadležnosti - Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (2001.) i Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (1999.).

Ključne riječi: narodne knjižnice, Hrvatska, knjižnično poslovanje, knjižnička statistika

Summary

This survey of the Croatian public libraries activities in 2011 is based on the complete statistical data on the work of Croatian public libraries, which include their financing, collection development, library space and equipment, patrons and services,

and finally the professional librarians who conduct library activities in their communities. Public libraries in Croatia are under the jurisdiction of the Ministry of Culture. The aim of this paper is to give a review of library activities and compare them, where possible, with the regulations from the two documents in force: the Regulations of the Activities of Central Commissions for Libraries in the Republic of Croatia (2001) and the Standards for Public Libraries in the Republic of Croatia (1999).

Keywords: public libraries, Croatia, library management, library statistics

Uvod

Prikupljanje statističkih podataka o poslovanju i uslugama narodnih knjižnica, zadaća je županijskih matičnih službi za narodne knjižnice i Matične službe za narodne knjižnice pri Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a potrebno je za utvrđivanje ukupnog opsega rada i usluga hrvatskih narodnih knjižnica u dvadeset hrvatskih županija i Gradu Zagrebu, za vrednovanje njihova djelovanja i usluga, za njihovo razvijanje i unapređivanje te za komuniciranje podataka o radu i rezultatima rada i/ili o problemima u radu, osnivačima knjižnica, Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao središnjoj matičnoj knjižnici za sve vrste knjižnica u Republici Hrvatskoj te široj društvenoj zajednici, čemu je stručna podrška i Komisija za knjižničnu statistiku Hrvatskoga knjižničarskoga društva. Podaci se prikupljaju statističkim upitnikom koji je izrađen temeljem standarda ISO 2789.¹ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske na godišnjoj razini prati rad i razvitak knjižnica.²

“Svrha je prikupljanja statističkih podataka stvaranje ukupne, na statističkim podacima utemeljene, slike sustava narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj - temeljem statističkih podataka stvaraju se relevantni pokazatelji stanja cjelokupnog narodnog knjižničarstva u Republici Hrvatskoj, uočavaju možebitne krizne točke hrvatskoga narodnog knjižničarstva te se u tom smislu statistički pokazatelji mogu smatrati smjericama osnivačima knjižnica i široj društvenoj zajednici za njihovo rješavanje te za daljnji rad i razvitak knjižnica

¹ Sadrži standardizirane definicije i metode prikupljanja podataka. Standard nije dostupan u hrvatskom prijevodu. (op. a.)

² Više vidjeti u: Poslovanje i usluge narodnih knjižnica u Hrvatskoj u godini 2011. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/> Vidjeti i: Županijske matične službe za narodne knjižnice RH : izvještaj o radu za godinu 2011., plan rada za godinu 2012. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/>

koje će doprinositi zajednici u kojoj djeluju i pokazati opravdanost i prethodnih i budućih ulaganja u knjižnice. Prikupljeni se podaci mogu promatrati i analizirati na razini pojedine knjižnice u sustavu mreže narodnih knjižnica pojedine županije, potom na razini pojedine županije te na nacionalnoj razini uz napomenu da je analiza rada knjižnica u pojedinoj županiji u nadležnosti županijske matične službe za narodne knjižnice”.³

Statistički podaci o radu pojedine knjižnice i/ili skupine knjižnica na županijskoj razini predočeni osnivačima knjižnice i tijelima koja prate i podržavaju rad knjižnice(-a) ili široj javnosti, utječu na strategijsko planiranje za knjižnice i na stvaranje povjerenja u učinkovito funkcioniranje knjižnica. Stavljanjem u suodnos korištenja knjižnice(-a) sa svim vrstama pismenosti – pismenosti / informacijskom pismenosti i obrazovanjem u pojedinoj regiji / županiji / zemlji, statistika može pokazati utjecaj knjižnica na stanovništvo. To je posebice važno danas u vrijeme razvijenih informacijskih tehnologija dostupnih i u narodnim knjižnicama i u hrvatskom knjižničarstvu, na samome početku stvaranja ‘knjižnice bez zidova’ kada, dakle, knjižnice šire svoje djelovanje i pružaju svoje usluge udaljenim korisnicima i mimo samih prostora knjižnice, kada daju informacije ne samo temeljem svoga fonda, nego i temeljem fondova drugih knjižnica, kada jačaju i unapređuju međusobnu suradnju, kada se njihovo zadovoljavanje potreba korisnika ne odvija samo nabavom knjižnične građe koja ostaje u njihovom fondu nego i, sve više, osiguravanjem pristupa mrežnim izvorima informacija odnosno kada je u nabavi građe, uz načelo posjedovanja knjižnične građe, sve prisutnije načelo pristupa građi.⁴

U tom je smislu za narodne knjižnice bitno da nabave, posjeduju i čuvaju zavičajnu građu kao spomeničku baštinu pojedinih lokalnih entiteta i to ne samo temeljem odredbi članka 37. Zakona o knjižnicama (1997.) koji obuhvaća i obvezni primjerak, a po kojemu su lokalni nakladnici / tiskari dužni dostavljati obvezne primjerke djela koja se objavljuju / tiskaju u pojedinim županijama, nego i otkupom i prihvaćanjem dara pojedinih lokalno značajnih privatnih knjižnih zbirki, ostavština i donacija, jer zavičajne su zbirke lokalne samo po svom prikupljanju i zavičajnim temama i znamenitim zavičajnicima, a sveukupno imaju vrijednost nacionalnoga kulturnog dobra.

Knjižnični djelatnici u hrvatskim narodnim knjižnicama su stručni djelatnici – diplomirani knjižničari i pomoćni knjižničari kojima je jedinima prema odredbama Zakona o knjižnicama (NN 105/97, 5/98, 104/00 i 69/09) te Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci

³ Isto.

⁴ Isto.

(NN 28/11) po prijedlogu Hrvatskoga knjižničnog vijeća, dopušten izravan ulazak u struku uz obvezu, kojoj podliježu i pomoćni knjižničari, polaganja državnoga stručnog ispita iz knjižničarstva - iz toga slijedi da je prihvaćanjem i provedbom odredbi ovih dokumenata nužno promijenjena paradigma matičnosti u dijelu razine stručne pomoći koju diplomirani knjižničari u svom radu mogu zatražiti od nadležne županijske matične službe.

Temeljna mjerila poslovanja i djelovanja narodnih knjižnica uspostavljena su Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj⁵ koje je donio ministar kulture Republike Hrvatske, a stupili su na snagu u svibnju 1999. godine. Iako je u čl. 3. Standarda navedeno: "Radi poticanja razvoja narodnih knjižnica ovi će se Standardi revidirati svakih deset godina", revizija, odnosno nužno potrebno osuvremenjivanje Standarda nije se dogodilo predviđene 2009. godine te ostaje nejasno vrijede li ovi Standardi do donošenja novih - osuvremenjenih i prilagođenih suvremenom trenutku hrvatskoga narodnog knjižničarstva koji uključuju i njegov budući razvoj – odnosno, imamo li uopće danas standarde za narodne knjižnice?

Mreža(-e) narodnih knjižnica

Budući da narodne knjižnice nisu međusobno funkcionalno povezane na razini Republike Hrvatske, ne možemo govoriti o jedinstvenoj mreži / sustavu narodnih knjižnica. Čak i na razini pojedinih županija samo uvjetno možemo koristiti naziv mreža knjižnica koji formalno označava sve narodne knjižnice na području pojedine županije, pri čemu one nisu međusobno funkcionalno povezane na polju poslovanja i obrade knjižnične građe.

Prema rezultatima Popisa stanovništva 2011., Hrvatska je na dan 31. ožujka 2011. imala: 21 županiju (uključujući i Grad Zagreb), 127 gradova, 429 općina te 6.756 naselja.⁶ U hrvatskim županijama djeluju 123 gradske i 78 općinskih knjižnica, ukupno 201 knjižnica, a po statusu, 155 samostalnih knjižnica, 27 organizacijskih jedinica u mreži druge knjižnice, 14 knjižnica u sastavu, 7 knjižničnih stanica i 27 knjižničnih stacionara, uz napomenu da je u Gradu Zagrebu 15 knjižnica u sastavu Knjižnica Grada Zagreba: 14 ustrojbenih jedinica u Gradu Zagrebu i 1 u Zagrebačkoj županiji. Od ukupnog broja od 4.290.612 stanovnika, 3.344.151 (ili 77,9 posto) stanovnika obuhvaćeno je nekim oblikom narodnoga knjižničarstva.

⁵ Dalje: Standardi.

⁶ Vidjeti: www.dzs.hr

Narodne su knjižnice organizirane u ‘mreže’ na razini pojedinih županija - u svakoj županiji djeluje središnja županijska matična narodna knjižnica sa svojim zadaćama i narodne knjižnice u njenoj nadležnosti o kojima skrbi županijska matična (razvojna) služba pri središnjoj županijskoj knjižnici.

Zbog različite prostorne veličine i gospodarske razvijenosti pojedinih županija i broj narodnih knjižnica u ‘mreži’ pojedinih županija znatno se razlikuje, što pred voditelje županijskih matičnih službi za narodne knjižnice postavlja doduše iste zadaće određene Pravilnikom o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (2001.), ali u zamjetno različitom opsegu.

Zadaće županijske narodne matične knjižnice određene su člankom 17. Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (2001.) koji se temelji na članku 31. stavak 3. Zakona o knjižnicama, a stručnim osobljem u matičnoj djelatnosti bave se članci 19., 20. i 21. Pravilnika koji u članku 20. navodi da “Broj stručnih djelatnika koji rade [u matičnoj službi] utvrđuje se ... vodeći računa o stupnju složenosti poslova matične djelatnosti i o broju knjižnica za koje pojedina matična knjižnica obavlja matičnu djelatnost...”.

Tablica 1. Knjižnice u mreži narodnih knjižnica po županijskim matičnim službama

ŽUPANIJSKA MATIČNA SLUŽBA	BROJ KNJIŽNICA U MREŽI (GRADSKE I OPĆINSKE)
Bjelovarsko-bilogorska županija	6
Brodsko-posavska županija	7
Dubrovačko-neretvanska županija	9
Istarska županija	9
Karlovačka županija	7
Koprivničko-križevačka županija	5
Krapinsko-zagorska županija	12
Ličko-senjska županija	7
Međimurska županija	6
Osječko-baranjska županija	10
Požeško-slavonska županija	5
Primorsko-goranska županija	21
Sisačko-moslavačka županija	20
Splitsko-dalmatinska županija	27
Šibensko-kninska županija	7
Varaždinska županija	5
Virovitičko-podravska županija	5
Vukovarsko-srijemska županija	10
Zadarska županija	11
Zagrebačka županija	12
Grad Zagreb	1

Većina županijskih matičnih službi za narodne knjižnice - 13 ili 61,9 posto ima u svojoj nadležnosti do deset narodnih knjižnica, deset i više narodnih knjižnica obuhvaćeno je radom 5 županijskih matičnih službi (23,8 posto), a 3 županijske matične službe imaju u svom djelokrugu 20 i više narodnih knjižnica (14,2 posto) uz napomenu da su uzete u obzir samo gradske i općinske knjižnice, a ne i ogranci, stacionari i knjižnice u sastavu druge organizacije te da matična služba za narodne knjižnice pri Knjižnicama Grada Zagreba ima u svom djelokrugu 15 gradskih knjižnica (14 ustrojbenih jedinica u Gradu Zagrebu i 1 u Zagrebačkoj županiji).

Iz navedenog je jasno da opseg zadaća matičnih službi za narodne knjižnice koje u svom djelokrugu imaju deset i više narodnih knjižnica, postavlja pred voditelje županijskih matičnih službi za narodne knjižnice zamjetne izazove. Županijske matične službe za narodne knjižnice, pa i one koje u svojoj nadležnosti imaju deset i više knjižnica, zapošljavaju jednoga diplomiranog knjižničara.

Pokretne knjižnice djeluju u sljedećim županijama: Bjelovarsko-bilogorskoj, Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Međimurskoj, Osječkoj, Primorsko-goranskoj, Vukovarskoj, Zadarskoj i Gradu Zagrebu, od kojih knjižnice u Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Primorsko-goranskoj županiji i Gradu Zagrebu raspolažu s dva vozila - ukupan broj vozila bio je 12 kao i 2010. godine. Bibliobusi su obilazili 118 općina i gradova, 373 naselja, poduzeća i ustanove i imali ukupno 410 stajališta. Od 429 općina, bibliobusi su obilazili 104 općine (24,2 posto), a od ukupno 129 gradova, bibliobusi su djelovali u 16 gradova (12,4 posto).

Dvanaest županija (57,1 posto) nema bibliobusnu službu: Brodsko-posavska, Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Krapinsko-zagorska, Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Varaždinska, Virovitičko-podravska i Zagrebačka (uz napomenu da iako Grad Zagreb raspolaže s dva bibliobusa, u Zagrebačkoj županiji nema bibliobusne službe).

Rad pokretnih knjižnica pobliže je uređen Standardima za pokretne knjižnice - bibliobuse koji su dio Standarda za narodne knjižnice, čl. 53. do čl. 74.

Prostor i oprema narodnih knjižnica

Narodne knjižnice raspolagale su u godini 2011. s ukupno 90.050 m² prostora, od toga 65.553m² (72,7 posto) za korisnike. Korisnicima je bilo dostupno ukupno 7.881 sjedeće mjesto u čitaonicama.

U podacima o prostoru knjižnica nisu predviđeni i podaci o pristupnosti knjižnice pojedinim skupinama korisnika, na primjer, osobama u invalidskim kolicima, majkama s dječjim kolicima i osobama koje se otežano kreću uz pomoć odgovarajućih pomagala te stoga nije vidljivo koliko su knjižnice zaista dostupne svim skupinama zainteresiranih korisnika u zajednici (pri čemu valja misliti na proklamirano načelo djelovanja svake narodne knjižnice o širenju informacijske pismenosti i dostupnosti informacija svim članovima zajednice!), odnosno koliko bi knjižnica trebalo građevinski prilagoditi da bi se ovo načelo moglo i ostvariti. Ne iskazuje se niti mogućnost dostave građe posebnim skupinama korisnika predviđena čl. 16. Standarda te se iz prikupljenih podataka ne može utvrditi postupaju li knjižnice na Standardom predviđeni način.

Informatiziranost knjižnica. Knjižnice su raspolagale s ukupno 2.781 računalom, od toga 1.386 (49,8 posto) računala bilo je za korisnike te 20 računala za korisnike s posebnim potrebama - slijepe i slabovidne osobe. Korisnicima su na raspolaganju bila 333 pisača (32,9 posto) od ukupno 1.011 pisača te 132 skenera (10,1 posto) od ukupno 316 skenera u knjižnicama.

Za slijepe i slabovidne osobe bilo je osigurano 12 računala te 8 elektroničkih povećala u knjižnicama u Istarskoj, Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Osječko-baranjskoj, Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Šibensko-kninskoj, Virovitičko-podravskoj, Zadarskoj i Zagrebačkoj županiji te Gradu Zagrebu.

Knjižnice su imale ukupno 2.390 računala za pristup internetu, od toga 1.133 (47,4 posto) za korisnike. Bežični internet bio je dostupan na 102 pristupna mjesta, a automatsko zaduživanje (samozaduživanje, knjigomat) na 7 mjesta.

U narodnim su knjižnicama bili u uporabi sljedeći knjižnični računalni programi i njihove inačice: Metel, MetelWin, Crolist Unix, CrolistDos, Zaki, Medved, Osa/ISIS, Bibliosam, CastelIT, Sovapro, a korišteni su kako slijedi:

Tablica 2. Županije - knjižnični računalni programi

ŽUPANIJA	KNJIŽNIČNI RAČUNALNI PROGRAM(I)	BROJ PROGRAMA
Bjelovarsko-bilogorska	MetelWin	1
Brodsko-posavska	CroListUnix, CroListDos	2
Dubrovačko-neretvanska	CroListUnix, MetelWin, Zaki	3
Istarska	Zaki, Medved	2
Karlovačka	CroList, Medved	2
Koprivničko-križevačka	MetelWin	1
Krapinsko-zagorska	MetelWin, Zaki	2
Ličko-senjska	Zaki, MetelWin, Medved	3
Međimurska	CroList, MetelWin	2
Osječko-baranjska	MetelWin, CroList, Zaki	3
Požeško-slavonska	CroList, MetelWin	2
Primorsko-goranska	Zaki, Medved	2
Sisačko-moslavačka	CroList, OSA/ISIS, Bibliosam, Zaki	4
Splitsko-dalmatinska	CroList, Zaki, Metel, Medved, CastelIT	5
Šibensko-kninska	CroList, Zaki	2
Varaždinska	MetelWin, CroList	2
Virovitičko-podravska	Metel, CroList	2
Vukovarsko-srijemska	MetelWin, CroList, Zaki	3
Zadarska	CroList	1
Zagrebačka	Zaki	1
Grad Zagreb	Zaki, Sovapro	2

U pojedinim se županijama koristi više knjižničnih računalnih programa, što znatno otežava funkcionalno povezivanje knjižnica, kooperativnu obradu knjižnične građe i razmjenu bibliografskih zapisa.

Tablica 3. Programi - broj županija

KNJIŽNIČNI RAČUNALNI PROGRAM	BROJ ŽUPANIJA U KOJIMA SE KORISTI
Crolist	13
Zaki	12
Metel	12

U tablici su navedeni samo najčešće korišteni programi - samo u po jednoj županiji koriste se knjižnični programi CasteIT, Sovapro, Biblosam, OSA/ISIS.

Tablica 4. Računalni programi / broj knjižnica

KNJIŽNIČNI RAČUNALNI PROGRAMI	BROJ KNJIŽNICA
Zaki	71
Metel	59
Crolist	42
Medved	20
OSA/ISIS	13
Biblosam	3
CastelIT	1
Sovapro	1

U županijskim narodnim matičnim knjižnicama pretežito je u uporabi knjižnični informacijski program Crolist koji se koristio u 10 knjižnica, program Zaki koristio se u 6 knjižnica te MetelWin u 4 knjižnice.

Tablica 5. Županijske narodne matične knjižnice - knjižnični računalni programi

ŽUPANIJA	ŽUPANIJSKA MATIČNA KNJIŽNICA	KNJIŽNIČNI INFORMACIJSKI PROGRAM
Bjelovarsko-bilogorska	Narodna knjižnica Petar Preradović Bjelovar	MetelWin
Brodsko-posavska	Gradska knjižnica Slavonski Brod	CroListUnix
Dubrovačko-neretvanska	Dubrovačke knjižnice, Narodna knjižnica Grad	CroListUnix
Istarska	Gradska knjižnica i čitaonica Pula	Zaki
Karlovačka	Gradska knjižnica I. G. Kovačić Karlovac	CroList
Koprivničko-križevačka	Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica	MetelWin
Krapinsko-zagorska	Gradska knjižnica Krapina	Zaki
Ličko-senjska	Samostalna narodna knjižnica Gospić	Zaki
Međimurska	Knjižnica Nikola Zrinski Čakovec	CroList
Osječko-baranjska	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	CroList
Požeško-slavonska	Gradska knjižnica i čitaonica Požega	CroList
Primorsko-goranska	Gradska knjižnica Rijeka	Zaki
Sisačko-moslavačka	Narodna knjižnica i čitaonica V. Gotovac Sisak	CroList
Splitsko-dalmatinska	Gradska knjižnica Marka Marulića Split	Zaki
Šibensko-kninska	Gradska knjižnica Juraj Šižgorić Šibenik	CroList
Varaždinska	Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović Varaždin	MetelWin
Virovitičko-podravska	Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Metel
Vukovarsko-srijemska	Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	CroList
Zadarska	Gradska knjižnica Zadar	CroList
Zagrebačka i Grad Zagreb	Knjižnice Grada Zagreba	Zaki

U pojedinim županijama djeluju knjižnice koje ne koriste niti jedan knjižnični računalni program tj. nisu informatizirane unatoč tomu što je u pitanju narodno knjižničarstvo 21. stoljeća te stalno, opetovano na svim razinama, isticanje da je jedna od temeljnih zadaća narodne knjižnice omogućiti slobodan pristup informacijama svim članovima zajednice i razvijati informacijsku pismenost – 15(17) knjižnica još uvijek nema za to niti minimalne preduvjete.

Tablica 6. Županije – neinformatizirane knjižnice – naziv knjižnice

ŽUPANIJA	BROJ KNJIŽNICA KOJE NISU INFORMATIZIRANE	NAZIV KNJIŽNICE
Brodsko-posavska	5	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska čitaonica Vrpolje • Narodna knjižnica Brodski Stupnik • Narodna knjižnica Grigor Vitez Gornji Bogičevci • Narodna knjižnica Okučani • Narodna knjižnica Oriovac
Ličko-senjska	1 + 2 ogranka	<ul style="list-style-type: none"> • Narodna knjižnica Općine Perušić • Ogranak Krasno Gradske knjižnice Senj • Ogranak Sv. Juraj Gradske knjižnice Senj
Osječko-baranjska	2	<ul style="list-style-type: none"> • Narodna knjižnica Grada Donjeg Miholjca • Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac
Požeško-slavonska	2	<ul style="list-style-type: none"> • Narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo • Hrvatska knjižnica i čitaonica Pleternica
Primorsko-goranska	1	<ul style="list-style-type: none"> • Narodna knjižnica Čabar
Splitsko-dalmatinska	3	<ul style="list-style-type: none"> • Gradska knjižnica i čitaonica Stari Grad • Općinska knjižnica Hrvatski sastanak 1888 Selca • Općinska knjižnica i čitaonica Runović
Vukovarsko-srijemska	1	<ul style="list-style-type: none"> • Narodna knjižnica Gradište

Nije informatizirano 15 narodnih knjižnica i 2 ogranka – svakako bi informatizacija ovih knjižnica trebala ući barem u srednjoročne planove razvoja ‘mreže’ knjižnica u ovim županijama. Dakle, od 201 gradske i općinske knjižnice, nije informatizirano 15 ili 7,4 posto knjižnica, odnosno, ako se uključe i neinformatizirani ogranaci, 17 ili 8,4 posto.

Izgradnja zbirki i nabava knjižnične građe

Prema Standardima, čl. 17., fond narodnih knjižnica treba biti aktualan te u njemu moraju biti zastupljena sva područja ljudskoga znanja i stvaralaštva. U tom smislu, Standardi razlikuju 7 tipova knjižnica, od onih VII. tipa koje djeluju na području do 5.000 stanovnika i koje bi trebale imati fond od 3 knjige po stanovniku i početni fond od 5.000 svezaka, do knjižnica I. tipa koje djeluju na područjima s više od 100.000 stanovnika koje bi trebale imati fond od 1,5 knjiga po stanovniku odnosno početni fond od 100.000 svezaka knjiga.

Tablica 7. Fond knjižnica po županijama

ŽUPANIJA	BROJ STANOVNIKA	BROJ KNJIŽNICA ¹	UKUPAN BROJ SVEZAKA KNJIGA	BROJ SVEZAKA KNJIGA PO STANOVNIKU ²
Bjelovarsko-bilogorska	81815	6	278201	3,4
Brodsko-posavska	100350	7	235608	2,3
Dubrovačko-neretvanska	102755	9	263281	2,5
Istarska	147929	9	426601	2,8
Karlovačka	108224	7	376651	3,4
Koprivničko-križevačka	66684	5	272806	4,0
Krapinsko-zagorska	79578	12	251474	3,1
Ličko-senjska	41605	7	160247	3,8
Međimurska	50382	6	191339	3,7
Osječko-baranjska	236656	10	815293	3,4
Požeško-slavonska	64060	5	172551	2,6
Primorsko-goranska	266326	21	787713	2,9
Sisačko-moslavačka	144749	20	469321	3,2
Splitsko-dalmatinska	388140	27	808016	2,0
Šibensko-kninska	71324	7	292158	4,0
Varaždinska	95752	5	308292	3,2
Virovitičko-podravska	60198	5	163112	2,7
Vukovarsko-srijemska	122580	10	376171	3,0
Zadarska	114379	11	405326	3,5
Zagrebačka	221520	12	519914	2,3
Grad Zagreb	779145	1	2203105	2,8

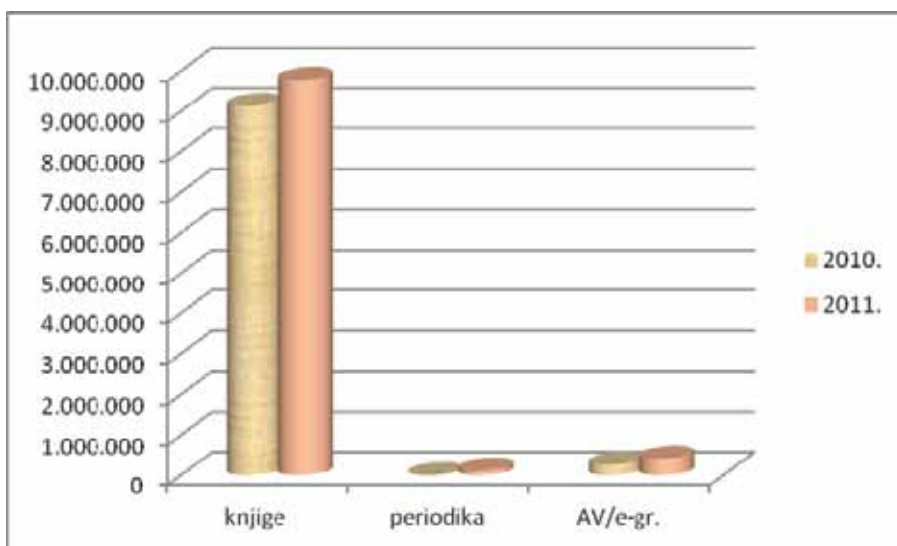
¹ Gradske i općinske knjižnice.

² Ovo su ukupni podaci – iscrpni podaci po županijama predmet su analize na razini pojedinih županijskih matičnih službi

Knjižnice su u 2011. raspolagale s ukupnim fondom od 9.777.189 svezaka knjiga, 119.644 svezaka uvezane periodike te s ukupno 418.569 jedinica neknjižne, AV i elektroničke građe i 14.367 igračkaka. Fond ostale građe bio je 111.708 jedinica. Fondovi od 9.777.181 sv. knjiga na raspolaganju su broju od 3.344.151 stanovnika na područjima s narodnom knjižnicom što je 2,9 sv. knjiga po stanovniku. Knjižnice su imale ukupno 530.261 člana ili 18,4 sv. knjiga po članu knjižnice.

U odnosu na 2010. godinu, iskazan je rast fondova: broj knjiga veći je za 649.831 sv. (7,12 posto), uvezane periodike za 10.183 sv. (9,3 posto), a neknjižne građe za 156.170 jedinica (3,93 posto).

Predviđeno je i iskazivanje podataka o fondu građe na stranim jezicima koje je manje, a ne i primarno, prisutna u narodnim knjižnicama - zbog nespretno oblikovanoga pitanja prikupljeni podaci prikazani kao ukupni podaci nisu značajni - dodatno, nije jasno obuhvaća li 'građa na stranim jezicima' i manjinske zbirke?

Slika 1. Fondovi knjižnica 2010. i 2011.

Fond ostale građe bio je u 2010. 120.042 jedinice, a u 2011. bio je 111.708 jedinica ili 8.334 jedinice manje.

Tablica 8. Fond ukupno

FOND	SVESCI / JEDINICE
knjige	9.777.180
uvezana periodika	119.644
AV i elektonička građa	418.569
UKUPNO	10.315.277

U godini 2011., nabavljeno je ukupno 454.936 sv. knjiga što je 18.797 sv. (4,31 posto) više nego u 2010. (436.139 sv.) odnosno 0,13 knjiga po stanovniku. Za odrasle je nabavljen 349.031 sv. (76,7 posto od ukupnog broja nabavljenih knjiga, u 2010. - 326.083), a za djecu 100.621 (22,1 posto), u 2010. 97.295 sv. ili 3.326 sv. više nego u 2010. Za nacionalne manjine nabavljeno je 2.877 sv. knjiga (0,6 posto od ukupnog broja nabavljenih knjiga).⁷ U 2010. nabavljeno je za nacionalne manjine 3.825 sv. ili 948 sv. knjiga više nego u 2011. Kupnjom je nabavljeno ukupno 312.937 sv. knjiga (68,7 posto od ukupnog broja nabavljenih knjiga), otkupom Ministarstva kulture nabavljeno je 69.985 sv. knjiga (15,3 posto), obveznim primjerkom nabavljena su 6.222 sv. (1,9 posto - 1,37 posto više nego u 2010.), a darom i zamjenom 64.230 sv. knjiga (20,5 posto ili 14,1 posto više nego u 2010.). Knjižnice su nabavile ukupno 8.992 naslova časopisa i novina, od čega 1.630 naslova novina za odrasle u (18,1 posto od ukupnog fonda periodike), 4.652 naslova časopisa za odrasle (51,7 posto) te 902 (10,0 posto) naslova časopisa i novina za djecu. Ukupno je nabavljeno 126.611 primjeraka periodičkih publikacija. Nabavljeno je i ukupno 1.213 jedinica zvučne građe, 19.059 vizualne građe, 3.545 elektroničke građe, 1.308 igračaka, 3.751 jedinica ostale građe.

Standardi u čl. 25. propisuju da je “prosječni standard prinove knjiga u tekućoj godini najmanje 200 knjiga na 1.000 stanovnika”⁸ – dakle, ako je u Republici Hrvatskoj u godini 2011. bilo 4,290.612 stanovnika, kupnjom je trebalo biti nabavljeno 858.000 svezaka knjiga.

⁷ U podacima o fondu narodnih knjižnica nije predviđeno iskazivanje podataka o fondu zbirki za nacionalne manjine.

⁸ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (1999.).

Tablica 9. Nabava ukupno

VRSTA GRAĐE	BROJ SVEZAKA / NASLOVA / JEDINICA
knjige	454.936
časopisi i novine	8.992
neknjižna građa	28.876
UKUPNO	492.804

Zbirke – zavičajne zbirke i ostale posebne zbirke. Prema čl. 6 Standarda svaka narodna knjižnica vodi zavičajnu zbirku, a radi stvaranja županijske zavičajne zbirke županijske matične knjižnice primaju obvezne primjerke izdane na području županije sukladno Zakonu o knjižnicama. Zavičajne zbirke raspolagale su u 2011. s fondom od ukupno 126.816 sv. knjiga ili 24.124 sv. više nego u 2010. (102.692 sv.) te 16.128 jedinica ostale građe ili 3.354 jedinice više nego u 2010. (12. 774 sv.). Ukupan fond zavičajnih zbirki bio je 142.944 sv. Fond zavičajnih zbirki činio je 7,2 posto od ukupnoga knjižničnog fonda. Zbirke građe posebne vrste (referentne, BDI, etnografske, muzičke, kartografske itd.) imale su fond od ukupno 139.601 sv. ili 108.449 sv. manje nego u 2010. (248.050 sv.).

Građa za djecu. Iz statističkih podataka teško se može dobiti cjelovita slika poslovanja dječjih odjela narodnih knjižnica s obzirom na

- fond literature za djecu (knjige, časopisi, AV i elektronička građa)
- nabavu literature za djecu (knjige, časopisi, AV i elektronička građa)
- događanja namijenjena djeci

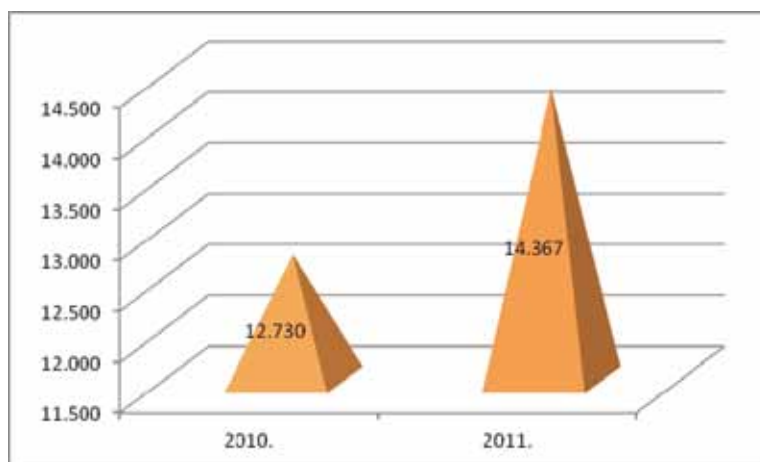
Tablica 10. Građa za djecu

FOND I IZGRADNJA FONDA	BROJ SVEZAKA / JEDINICA GRAĐE / NASLOVA
Igračke - ukupno u fondu	14.367
Igračke - nabava	1.308
Knjige - ukupno u fondu	?
Knjige - nabava	100.621
Periodika ¹ - ukupno u fondu	?
Periodika - nabava	902 naslova (44.239 primjeraka)

¹ Tj. časopisi i novine.

Iz prikupljenih podataka nije razvidno koliko je u fondovima knjižnica jedinica knjižne i neknjižne, AV i elektroničke građe namijenjene djeci - iskazuju se samo igračke te koliko je građe za djecu nabavljeno. Iskazan je ukupan broj knjiga u fondu, a nije vidljivo koliko je naslova od toga ukupnog broja knjiga u fondu namijenjeno djeci.

Prema Standardima, narodne knjižnice trebaju imati dječje odjele, odnosno skrbiti i za predškolce (čl. 5) - igračka je u fondovima knjižnica 2010. godine bilo 12.730 jedinica, a 2011. 14.367, odnosno 1.637 jedinica više.

Slika 2. Igračke

Neknjižna građa razvrstana je na zvučnu, vizualnu i elektroničku građu - nije razvidno koliko je jedinica ove građe namijenjeno djeci.

Tablica 11. Djeca – članstvo i korištenje knjižnica

ČLANSTVO I KORIŠTENJE KNJIŽNICA	BROJ ČLANOVA-POSUDBI-DOGAĐANJA
Broj članova	153.448
Igračke-posudba	4.217
Događanja za djecu	30.903
Broj posjeta događanjima	410.959

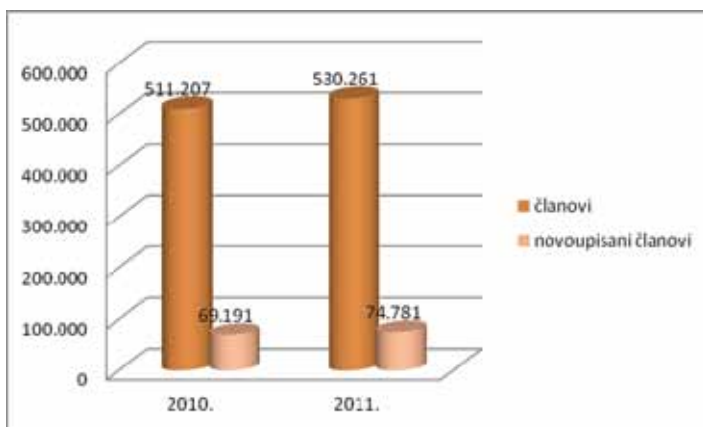
Otpis. Knjižnice su otpisale ukupno 146.738 sv. knjiga što je 1,5 posto od ukupnog broja knjiga u fondovima, 1.021 naslov periodičkih publikacija što je 0,8 posto od ukupnog broja naslova periodičnih publikacija u fondovima, 3.224 naslova AV i elektroničke građe što je 0,7 posto od ukupnog broja AV i elektroničke građe u fondovima knjižnica te 1.585 jedinica ostale građe, pri čemu većina knjižnica ne iskazuje procijenjenu vrijednost otpisane građe.

Otpis građe temelji se na Pravilniku o reviziji i otpisu knjižnične građe Ministarstva kulture Republike Hrvatske (2002.) - učestalost revizije i vrijednost otpisane građe (tamo gdje su podaci o vrijednosti otpisane građe iskazani) predmet je zasebne statistike koja se vodi pri Matičnoj službi za narodne knjižnice Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Korisnici narodnih knjižnica

Iskazuju se opći podaci o korisnicima: ukupan broj članova knjižnica, broj novoupisanih članova, broj članova po spolu te po životnoj dobi. Nisu dostupni svi podaci za sve županije, budući da nekima od njih knjižnični računalni sustavi u uporabi ne omogućuju iskazivanje članova po spolu i/ili po životnoj dobi.

Narodne su knjižnice u 2011. imale ukupno 530.261 člana, a broj novoupisanih članova bio je 74.781. U odnosu na 2010., kada su imale 511.207 članova, to je povećanje za 19.054 članova, odnosno za 590 novoupisanih članova kojih je u 2010. bilo 69.191.

Slika 3. Članstvo 2010.-2011.

S obzirom na ukupan broj stanovnika na području s knjižnicom od 3.344.151 stanovnika, ukupan broj članova od 530.261 čini 15,8 posto što znači da je 15,8 posto stanovnika na području s knjižnicom učlanjeno u knjižnicu i koristi njene usluge. U narodne knjižnice je prema dostupnim (nepotpunim) podacima učlanjeno 154.355 muških (29,1 posto od ukupnog broja članova) i 265.271 ženskih članova (50 posto od ukupnog broja članova). U godini 2011., u knjižnice je bilo učlanjeno 153.448 djece do 15 godina (28,9 posto), 359.283 odraslih (67,7 posto) te 25.224 starijih od 65 godina (4,7 posto) – uz prethodno navedenu napomenu da pojedinim knjižnicama računalni programi u uporabi ne omogućuju evidentiranje i iskazivanje broja članova po spolu i po dobi.

Za pretpostaviti je da se u većini knjižnica poštuju odredbe Standarda o radnom vremenu odnosno tjednoj otvorenosti knjižnica, ogrankata i stacionara – temeljem prikupljenih podataka može se iskazati samo radno vrijeme svake pojedine knjižnice, a podaci o ukupnoj otvorenosti nisu značajni. Dodatno, pojedine županije (5) ne iskazuju podatak o ukupnoj tjednoj otvorenosti svih knjižnica u svojim županijama.

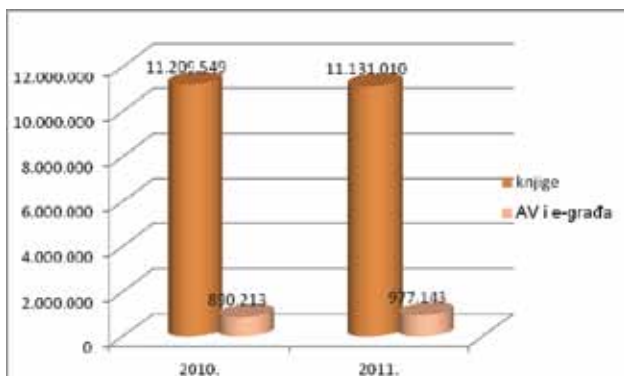
Posudba knjižnične građe

Predviđeno je iskazivanje podataka o posudbi knjiga (izvan knjižnice i u knjižnici), o broju posuđene AV i elektroničke građe te o broju posuđenih igračka, dok prikupljanje i iskazivanje podataka o posudbi periodike – časopisa i novina – nije predviđeno te su ovi podaci nepoznanica.

U 2011. ukupno je posuđeno 10.153.867 sv. knjiga, a za korištenje u knjižnici posuđeno je 977.143 sv. knjiga – ukupno je posuđeno 11.131.010 sv. knjiga. U odnosu na 2010., kada je posuđeno ukupno 10.319.336 sv. knjiga, broj posudbi smanjen je za 165.469 sv.

Posudba knjiga za rad u knjižnici je porasla za 86.930 sv., odnosno 2010. posuđeno je za rad u knjižnici 890.213 sv. knjiga. Povećan je broj posudbi AV i elektroničke građe – posuđeno je ukupno 804.130 jedinica ili 135.190 jedinica građe više nego 2010. kada je posuđeno 668.940 jedinica neknjižne građe.

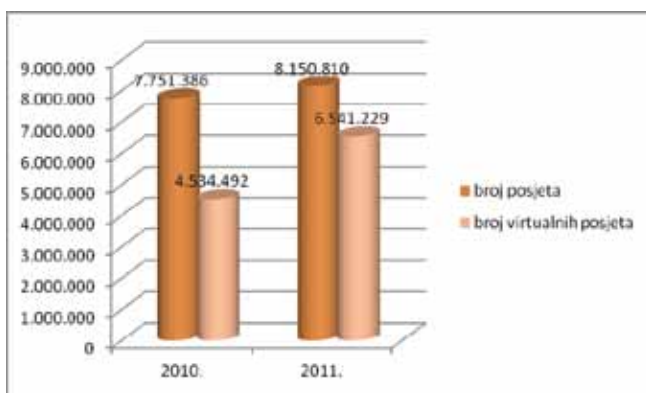
Ukupna je posudba knjižne i neknjižne građe u 2011. bila 11.935.140 svezaka / jedinica građe. Broj posuđenih igračka bio je 4.217.

Slika 4. Posudba

Međuknjižničnom posudbom, koja u ukupnoj posudbi knjiga čini 0,04 posto, za potrebe knjižničnih korisnika posuđeno je od drugih knjižnica (3.227 sv.) i drugim knjižnicama (1.692 sv.) ukupno 4.919 sv. U odnosu na 2010., kada je bila ukupno 5.049 sv., međuknjižnična je posudba neznatno manja (za 130 sv.).

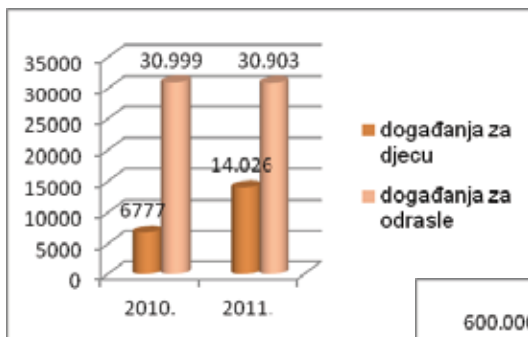
Pohađanje knjižnica. Knjižnice su u godini 2011. zabilježile ukupan broj od 8.150.810 posjeta te 6.541.229 virtualnih posjeta pri čemu se ne iskazuje imaju li knjižnice mrežnu stranicu (iako je niz knjižnica još neinformatiziran, u upitniku se podrazumijeva postojanje mrežne stranice!), a knjižnice u pojedinim županijama nemaju računalne sustave koji podržavaju brojanje pristupa mrežnim stranicama. U odnosu na 2010., kada su knjižnice zabilježile ukupno 7.751.386 posjeta te 4.534.492 virtualnih posjeta, to je povećanje za 399.424 posjeta odnosno 2.006.737 virtualnih posjeta.

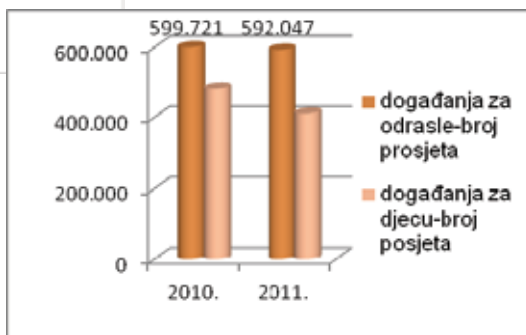
Slika 5. Broj posjeta

Događanja u knjižnicama. U narodnim je knjižnicama 2011. organizirano ukupno 44.929 događanja, od toga 14.026 događanja za odrasle i 30.903 događanja za djecu koja su imala ukupno 1.003.006 posjeta - događanja za odrasle 592.047, a za djecu 410.959 posjeta / sudionika što je 7.249 događanja za odrasle više nego u 2010. kada je bilo organizirano 6.777 događaja s ukupno 599.721 posjetom - dakle, manje događanja u 2010. privuklo je 7.674 (1,27 posto) posjetitelja više.

Za djecu je 2011. organizirano 96 događanja manje nego u 2010. kada je bilo organizirano 30.999 događanja s ukupnim brojem od 483.157 posjeta - dakle, u 2011. bilo je manje događanja za djecu i manje posjeta tim događanjima.

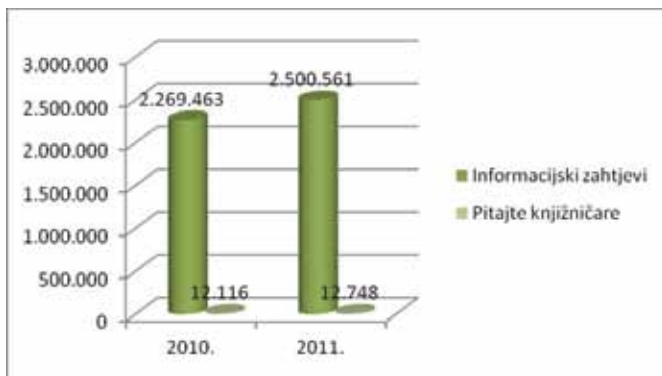
Slika 6. Broj događanja 2010.-2011.

Slika 7. Broj posjeta / sudionika 2010.-2011.

Informacijski zahtjevi. Knjižničari su riješili ukupno 2.500.561 informacijskih zahtjeva - to je 231.098 (10,18 posto) više riješenih zahtjeva nego 2010. kada je riješeno 2.269.463 zahtjeva. Knjižničari su riješili i 12.748 informacijskih zahtjeva postavljenih uslugom Pitajte knjižničare - to su 632 (5,21 posto) zahtjeva više nego 2010. kada je riješeno je 12.116 zahtjeva.

S obzirom na podjednak broj riješenih zahtjeva u 2011. i 2010., uslugu Pitajte knjižničare trebalo bi možda više oglašavati i među članovima knjižnica i u široj lokalnoj zajednici u kojoj knjižnice djeluju uz definiranje tko su korisnici ove usluge - samo aktivni članovi knjižnice, šira lokalna zajednica u kojoj knjižnice djeluju, korisnici iz mreže knjižnica pojedine županije ili svi zainteresirani korisnici koji imaju pristup mrežnim stranicama knjižnica, odnosno je li globalno dostupnu usluge moguće i kako koristiti "lokalno".

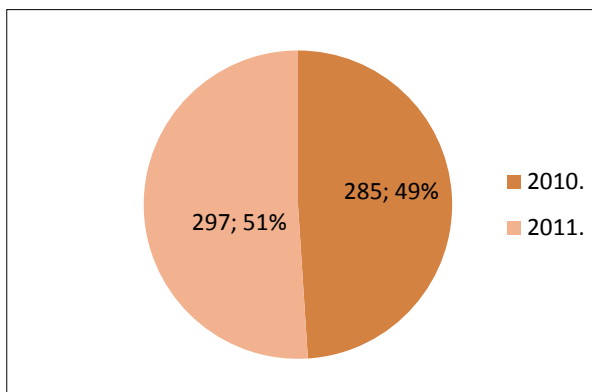
Slika 8. Informacijski zahtjevi 2010.-2011.

Broj pristupa internetu bio je 407.150 (15.083,9 sati tjedno) što je 86.496 pristupa više nego u 2010. (320.634 pristupa / 9.519 sati tjedno).

Poučavanje korisnika za korištenje knjižnicom iskazuje se kroz broj organiziranih programa i broj sudionika. U 2011. bilo je organizirano 2.196 programa koji su imali 45.819 sudionika. U odnosu na 2010., to je 411 programa manje (2010. organizirano je 2.607 programa), a broj sudionika manji je za 3.472 sudionika (2010. broj sudionika bio je 349.291).

Financijsko poslovanje narodnih knjižnica

Ukupni prihodi knjižnica u 2011. bili su 296.198.180 kn što je za 11.394.333 kn više nego u 2010. kada su ukupni prihodi iznosili oko 285 mil. kn.

Slika 9. Ukupni prihodi 2010.-2011.

Osnovna je struktura prihoda:

- prihodi iz proračuna - ukupno 60.324.151 kn
- vlastiti prihodi - ukupno 29.708.887 kn

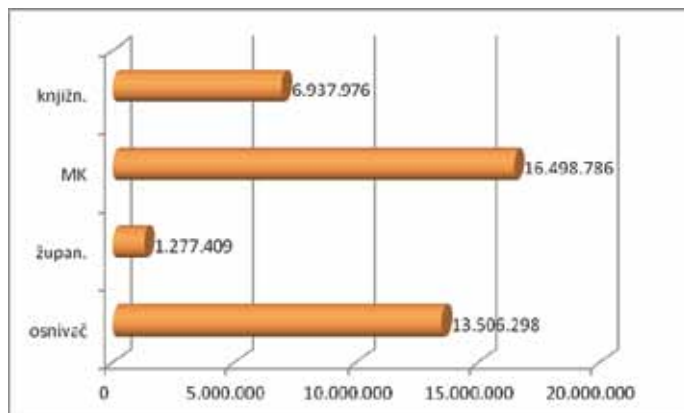
Struktura prihoda iz proračuna bila je kako slijedi:

- sredstva osnivača 228.586.713
- sredstva županije 7.090.462
- sredstva Ministarstva kulture 24.646.976

Razvidno je da osnivači knjižnica, u skladu s čl. 2 Standarda, podnose i najveći teret njihova financiranja te su stoga nezaobilazan partner, suradnik i savjetodavac pri planiranju aktivnosti, djelovanja, rada i usluga narodnih knjižnica te strategije njihova razvoja.

Županije su 2011. sudjelovale u ukupnim sredstvima za financiranje rada knjižnica sa svega 7.090.462 kn (što je ipak znatno više nego u prethodnoj godini kada su izdvojile 2.614.949 kn!), a pet županija (Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Splitsko-dalmatinska, Virovitičko-podravska i Grad Zagreb) nije iz svojih proračuna sudjelovalo u financiranju rada knjižnica.

Sredstva za nabavu knjižnične građe izdvajali su osnivači knjižnica, županija, Ministarstvo kulture te knjižnice iz svojih vlastitih prihoda i iz drugih izvora. Bilježenje ukupnog iznosa financijskih sredstava izdvojenih za nabavu građe nije predviđeno. Za nabavu knjižnične građe osnivači, županije, ministarstvo kulture izdvojili su ukupno 31.282.493 kn, a knjižnice iz vlastitih prihoda i ostalih izvora ukupno 6.937.976 kn.

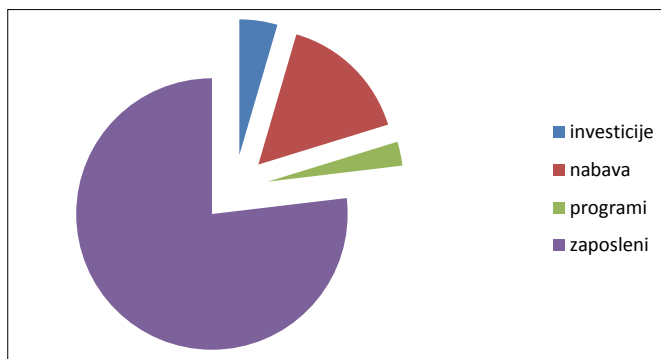

Slika 10. Struktura sredstava za nabavu knjižnične građe

Osnivači su izdvojili 2.804.204 kn manje, županije 355.009 kn više, a Ministarstvo kulture Republike Hrvatske izdvojilo je za nabavu knjižnične građe podjednaki iznos financijskih sredstava kao i 2010. odnosno 669.724 kn više.

Razvidno je da pojedine županije (Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Dubrovačko-neretvanska, Sisačko-moslavačka, Splitsko-dalmatinska, Virovitičko-podravska, Grad Zagreb) nisu sredstvima iz svojih proračuna sudjelovale u troškovima nabave knjižnične građe.

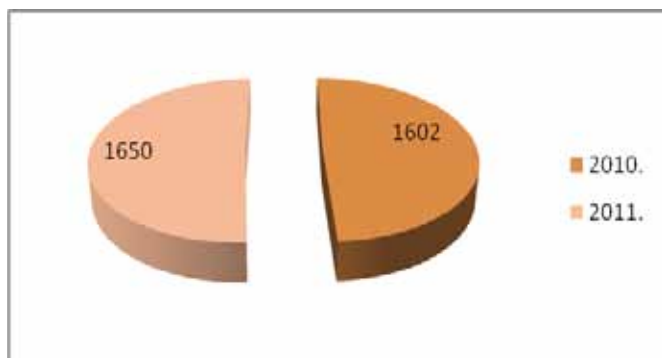
Ukupni rashodi knjižnica iznosili su 296.961.506 kn. Za zaposlenike je izdvojeno 188.245.864 kn, za obrazovanje zaposlenika 560.218 kn - za zaposlenike ukupno 188.806.082 kn (63,5 posto ukupnih rashoda), za nabavu 38.583.905 kn (12,9 posto ukupnih rashoda) te za programsku djelatnost 7.044.462 kn (2,3 posto ukupnih rashoda).

Slika 11. Struktura rashoda

Knjižnični djelatnici

Ukupno je u hrvatskim narodnim knjižnicama 2011. bilo zaposleno 1.650 djelatnika (ili 40 djelatnika više nego u 2010.), od toga zaposlenih na knjižničarskim poslovima 1.305 (70 posto od ukupnog broja zaposlenih, 69 djelatnika više nego u 2010.), zaposlenih na drugim poslovima 310 (18,7 posto), a zaposlenih koji se financiraju iz drugih izvora 53 (3,2 posto).

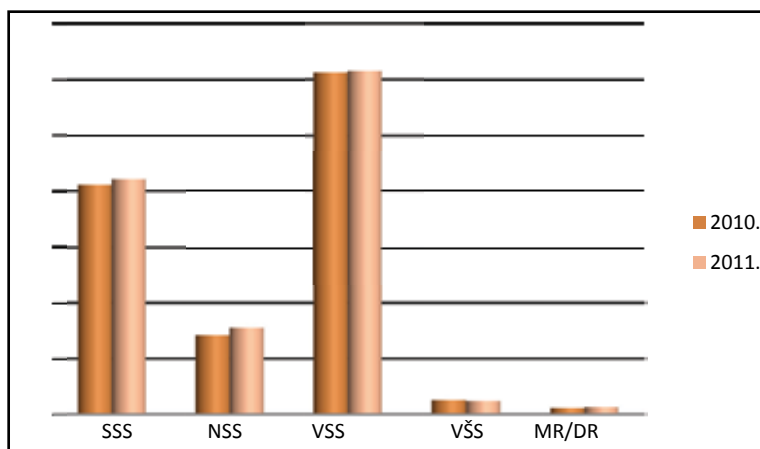

Slika 12. Knjižnični djelatnici ukupno 2010.-2011.

Prema obrazovanju, u knjižnicama je bilo zaposleno 158 zaposlenika s NSS (9,5 posto od ukupnog broja zaposlenika), 545 zaposlenika sa SSS (33,0 posto od ukupnog broja zaposlenika), 170 zaposlenika s VŠS (10,3 posto od ukupnog broja zaposlenika), 750 zaposlenika s VSS (45,4 posto od ukupnog

broja zaposlenika) te 28 magistara ili doktora znanosti (1,6 posto od ukupnog broja zaposlenika). Završen poslijediplomski studij, odnosno znanstveno zvanje magistra ili doktora znanosti ima, kao i 2010., samo 28 zaposlenika te poticanje znanstveno istraživačkog rada i postizanje znanstvenih zvanja na polju narodnog knjižničarstva i dalje ostaje jedna od zadaća nadležnih tijela koja prate rad i razvoj narodnih knjižnica kao i uprava knjižnica.

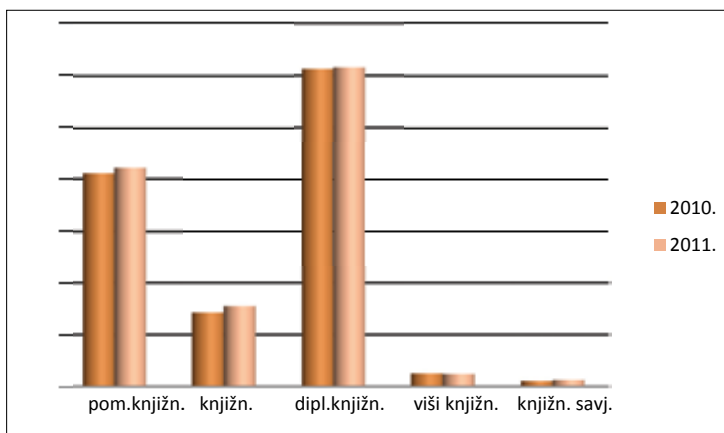
Podaci ne uzimaju u obzir posljedice uvođenja Bolonjskoga procesa godine 2005. i postojanje prvostupnika te magistara struke, što će se s vremenom svakako izmijeniti s obzirom na ulazak djelatnika obrazovanih temeljem Bolonjskog procesa u knjižnice.

Slika 13. Knjižnični djelatnici prema obrazovanju 2010.-2011.

Prema knjižničarskim zvanjima, u knjižnicama je bio zaposlen 421 pomoćni knjižničar (25,5 posto od ukupnog broja zaposlenih), 155 knjižničara (9,3 posto od ukupnog broja zaposlenih) te 615 diplomiranih knjižničara (37,2 posto od ukupnog broja zaposlenih). Broj viših knjižničara bio je 24 (1,4 posto od ukupnog broja zaposlenih), a knjižničarskih savjetnika 13 (0,7 posto od ukupnog broja zaposlenih). Bilo je zaposleno 145 djelatnika bez formalnog knjižničarskog obrazovanja (8,7 posto od ukupnog broja zaposlenih).

Podaci su na razini podataka za 2010. - broj pomoćnih knjižničara povećan je za 10, knjižničara za 13, diplomiranih knjižničara za 3, knjižničarskih savjetnika za 2 djelatnika. U odnosu na 2010., smanjen je broj djelatnika bez formalnog knjižničarskog obrazovanja i to za 19 djelatnika.

Slika 14. Knjižnični djelatnici prema stručnim knjižničarskim zvanjima 2010.-2011.

Podaci o višim stručnim zvanjima pokazuju da su 24 djelatnika postigla zvanje višeg knjižničara, a 13 knjižničarskog savjetnika te je razvidno da ima još dovoljno prostora za poželjno stručno usavršavanje knjižničnih djelatnika i postizanje viših stručnih zvanja, a time i za kvalitetniji doprinos narodnome knjižničarstvu.

Ipak, na kraju valja upozoriti da u pojedinim županijama nema narodnih knjižnica u bilo kojem obliku,⁹ na primjer, u Brodsko-posavskoj županiji 21 općina nema narodnu knjižnicu; u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u osnivanju je narodna knjižnica u Općini Lastovo; u Istarskoj županiji planirano je proširenje mreže knjižnica otvaranjem knjižnice u Medulinu te ogranka GKČ Pula u gradskom naselju Šijana; u Karlovačkoj županiji bez knjižnice je 15 općina – dio njih obuhvaćen je bibliobusnom službom, a knjižnice, u bilo kojem obliku, nema u općinama Generalski Stol, Cetingrad, Rakovica, Tonj, Saborsko, Ribnik, Josipdol; u Ličko-senjskoj županiji 3 općine nemaju knjižnicu – Karlobag, Lovinac i Brinje, a u Splitsko-dalmatinskoj županiji 28 općina nema knjižnicu niti bilo kakav oblik narodnoga knjižničarstva pri čemu je najteže stanje u Zagori gdje djeluje 7 knjižnica – u Županiji nedostaje 16 narodnih knjižnica i 2 bibliobusa koji bi pokrili 96 naselja i malih općina; u Varaždinskoj županiji u tijeku su pripreme za osnivanje narodnih knjižnica u općinama Vinica, Vidovac, Cestica, Varaždinske Toplice; u Virovitičko-podravskoj županiji 11 općina nema knjižnicu, u Vukovarsko-srijemskoj županiji 21 općina nema narodnu knjižnicu; u Zadarskoj županiji planirano

⁹ Vidjeti: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/>

je proširenje mreže knjižnica osnivanjem narodnih knjižnica u Ninu, Tkonu, Starom Gradu, Stankovcima i Bibinjama; u Zagrebačkoj županiji planirano je osnivanje nove knjižnice u Općini Brdovec.

Zaključak

Statističko praćenje poslovanja i usluga narodnih knjižnica na godišnjoj razini utemeljeno na međunarodno prihvaćenom standardu ISO 2789 doprinosi detaljnom uvidu u stanje narodnog knjižničarstva, zgrada, prostora i opreme knjižnica, fondova i djelatnika, rada s korisnicima - prikupljeni podaci na razini knjižnica podloga su samim knjižnicama za možebitno poboljšanje i proširenje usluga, mjerodavan izvor podataka i građe za stručne radove koji se bave ovom temom, ali bi ipak njihov temeljni korisnik trebala bi biti zajednica u kojoj knjižnice djeluju, osnivači i financijeri knjižnica, koji temeljem prikupljenih podataka mogu izraditi strategije daljnjeg razvoja knjižnične djelatnosti i ulaganja u nju.

Posebno se čini važnim isticati i poticati, pa onda i statistički pratiti, programe koji se odvijaju (ili bi se mogli i trebali odvijati) u suradnji s drugim kulturnim sustavima u zajednici – na primjer, arhivskim i muzejskim, s tim da ovi budući programi imaju svoju teorijsku osnovu već izgrađenu u sklopu seminara AKM zajednice.

Radi dobivanja uvida u sve vidove djelovanja narodnih knjižnica u zajednici, potrebno je osuvremeniti i dijelom razraditi anketni upitnik te izostaviti i/ili preoblikovati neka od postojećih pitanja radi izbjegavanja uočenih nejasnoća pri odgovorima, a svakako ga treba, neovisno o standardu ISO 2789 na koji se snažno veže, prilagoditi potrebama hrvatskih narodnih knjižnica.

Istraživanje djelovanja narodnih knjižnica trajan je razvojni posao u nadležnosti županijskih matičnih službi za narodne knjižnice te Hrvatskoga zavoda za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu - rezultati istraživanja trebali bi dati značajnu i utemeljenu sliku hrvatskoga narodnog knjižničarstva radi utvrđivanja njegovih dosega i komuniciranja njegovih rezultata financijerima te stručnoj knjižničarskoj zajednici radi daljnjega unapređivanja stručnoga vida narodnoga knjižničarstva i njegovog usklađivanja sa suvremenom teorijom i praksom knjižničarstva, a u okviru mogućnosti i potreba okruženja u kojemu djeluju.

LITERATURA

Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj. 2001.

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. 1999.

Izveštaji o radu narodnih knjižnica u godini 2011. i planovi rada za godinu 2012.
Dostupno na: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/>

Poslovanje i usluge narodnih knjižnica u godini 2011. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/>

Poslovanje i usluge narodnih knjižnica u godini 2010. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice/>

Zakon o knjižnicama. // NN 105/97, 5/98, 104/00 i 69/09.